

הלכות ברבית הפרות סימן רח

רח דין ברבית מעין שלש אחר חמשת מיני פרות וחמשת מיני דגן. ובו י"ח סעיפים:

א על חמשת המינים, שהם גפן ותאנה ורמון ותית ותמרה, נ' [*] (א) מברך לאחריהם ברבית אחת מעין שלש: **ב** (ב) חמשת מיני דגן (ג) ששלקן (ד) או (ו) וכן כתשן ועשה מהם תבשיל, כגון מצשה-קורה (ה) הריפות וגרש-פרמל (ו) ודיסא, ג' אפלו ערב עמהם דבש (ז) הרבה יותר מהם או מינים אחרים הרבה יותר מהם, מברך עליו 'בורא מיני מזונות' ולבסוף 'על המחיה'. דאכל אם לא נתן הדגן בתבשיל (ח) אלא לדבקו ולהקפותו, בטל בתבשיל: ג' הפשונותנים קמח לתוך שקדים שעושים לחולה, אם עושים פן פדי שיעור הלב (ט) מברך 'בורא מיני מזונות', ואם לדבק (א) [ג] בעלמא (י) אינו מברך 'בורא מיני מזונות'. (יא) וטוב

א ברכות מד ב שם
לט ג הראש שם
ד תרשי"א ושם לט
ח תוספות

באר היטב

(ב) דגן. והם חטה ושעורה וקמחין ושבלת-שועל ושפון, אכל מה שאנו קורין סטרק"ל אינו בכלל: (ג) כתשן. משמע דברישא מירי ששלקו בלא תמישה, וקשה דבסעיף ד' כ' פשלקו פשהגועינין שלמים מברך בפה"א; ואפשר דהכא מירי ששלקו עד שנתמעה, עמ"א: (ג) בעלמא. כתב הט"ז: לכאורה נראה דאפלו אם החמשת מינים הם רב, פיון שאינם למאכל אין להם תשיבות מאכל לברך שאינם בקלל מאכל קלל פיון שאינם אלא לדבק, וא"כ אוהן העלוק"ף שיהיה משכיל הדבש והקמח מה מילא הרי הקמח רק לדבוק בעלמא אין לברך עליהם במ"מ, אלא דאין להקל בכך פיון שיש לו הנאה תשובה עכ"פ מצד הרבוי. ונראה שמשום ספק זה כתב הט"ז פ"א: וטוב להחמיר ולמנוע בחוף הפעולה, ובס"ב פשוט שנתנו לדבוק ולהקפותו לא כתב שם להחמיר בה, דמיני מירי שאין מה מינים רב אז בורר דהם בטלים כל שהם לדבק, משא"כ פ"א שיש רבא, כן נראה לי. עכ"ל. מאכל שעושים מביצים וצוק"ר וכשמשימים אותו על האש נותנים בו קמח, נראה דבטל לגבי הביצים והצוק"ר, דאין נותנים לתוכו קמח

שערי תשובה

מירי וסוף דבריו כתב שבחשיבה כח"י בראל כח"י כתב שהאומר קפחה גם לפי הדקדוק אינו טועה, ע"ש:

[*] מברך לאחריהם כו'. אם אכל הפרות לשעור ברבית אחתה ושוב קפחה לא בברך ברבית אחתה ולא גרע מנתעבל, כ"כ בר"י, ועין פמ"א ח"ב סי' כז: [ג] קתשן-עבד"ט, ועין ביר"א פ"ט שם על דבר המג"א בנה: [ג] בעלמא, עבד"ט, ועין פמ"א ח"א סימן סח שחושש לומר ששקרו המוציא ו' ברכות שכן הוא לדעת ר"ח במלה, והכאי

עליהם במ"מ, ואע"ג דבשאר דברים אזלין בתר רבא, הקא גרע עפי שאינם בקלל מאכל קלל פיון שאינם אלא לדבק, וא"כ אוהן העלוק"ף שהם עשויים משכיל הדבש והקמח מה מילא הרי הקמח רק לדבוק בעלמא אין לברך עליהם במ"מ, אלא דאין להקל בכך פיון שיש לו הנאה תשובה עכ"פ מצד הרבוי. ונראה שמשום ספק זה כתב הט"ז פ"א: וטוב להחמיר ולמנוע בחוף הפעולה, ובס"ב פשוט שנתנו לדבוק ולהקפותו לא כתב שם להחמיר בה, דמיני מירי שאין מה מינים רב אז בורר דהם בטלים כל שהם לדבק, משא"כ פ"א שיש רבא, כן נראה לי. עכ"ל. מאכל שעושים מביצים וצוק"ר וכשמשימים אותו על האש נותנים בו קמח, נראה דבטל לגבי הביצים והצוק"ר, דאין נותנים לתוכו קמח

משנה ברורה

אפלו לא חלקו, רק (ז) שהסיר קלפתו? על-ידי הפתישה. (ח) והאחרונים מצדדים דביצין דוקא שיתדבק על-ידי הבשול, אז נחשב זה למעשה-קדורה, דאי לאו הכי נחשב כשלמין בסעיף ד, ועין מה שכתבנו שם: (ח) הריפות וגרש-פרמל. הריפות הוא פרוש על 'קתשן' וגרש-פרמל הוא פרוש על 'חלקן', וכל אלו בכלל מצשה-קורה הן: (ו) ודיסא. מקרי (ט) פשנתמעה ונתדבק פה"א. ומה שכתבו האחרונים שלא לאכל הני שעורים או חטים, גנצ"י גערשטי"ן? או גר"ץ? שלמים אלא בחוף הסעודה, כמו שכתוב סעיף ד, הינו פשלא נדבקו על-ידי הבשול, (י) אכל אם נדבקו על-ידי הבשול מברך 'בורא מיני מזונות': (ז) הרבה יותר מהם. השעם: פיון דהוא בא (יא) להטעים ולהכשיר את התבשיל, והוא מחמשת המינין דחשיבי"ט, הוא העק"ר. ועין לקמן בסעיף ט ובמשנה ברורה שם לענין השעור שיתחייב לברך 'על המחיה': (ח) אלא לדבקו וכו'. ורצה לומר, שלא בא להטעים התבשיל (יג) ולא לסעד הלב, רק שיהא התבשיל מדבק, לא חשיב וקטיל לגבי התבשיל (יג) אפלו נתן לתוכו קמח הרבה: ג (ט) מברך 'בורא מיני מזונות'. ואפלו אם הם המוצט, פיון שהקמח הוא מחמשת המינין, השקדים בטלי לגביהו: (י) אינו מברך 'בורא מיני מזונות'. דהקמח בטל לגבי הפרי, וכב"ל בסעיף ב: (יא) וטוב להחמיר. משום (יד) דבמעשה

שהיא מטבצ ארבה, ויש אומרים שנתקנו בה מטבצ קצר בלא חתימה, ולכך טוב שיהיה אכל בלא שם. ודעת הגר"א לחתום בה בשם, כמו שמוכר בירושלמי, ומכל מקום העולם לא נהגו כו"ט [מגן גבורים]. ופרוש 'בורא נפשות רבות' מברך בשור, דנותן לו יתברך שכה על שברא דברים הכרחיים כגון לחם, ודברים מועילים אף שאינם הכרח כגון פרות, על ההכרחיים אומר "ותסרונום", ועל כל השאר יאמר "על כל מה שברא להחיות" וכו':

א (א) מברך לאחריהם וכו'. שמתוך חשיבותו (ב) שנשפחה בהן ארץ-ישראל, כדכתיב בקרא: "ארץ חטה ושעורה וגפן ותאנה ורמון ויתן שמן ודבש" ונהיה תמרים, (ג) שזב מהן דבש, קבעו להן ברבית תשובה בפני עצמן לאחריה: **ב (ב) חמשת מיני דגן.** הם: חטה ושעורה וכסמין? ושבלת-שועל ושפון, אכל מה שאנו קורין סטרק"ל, (א) או מה שאנו קורין טערקש"י וירי"ט. לאו בכלל דגן הוא, דהם פרי האדמה: (ג) ששלקן. צריך לומר (ד) "ששלקן", והינו (ה) אסוד לשנים או ליותר, והוא מה ששקורין גרויפ"י⁶; דאלו אם הם שלמים, אף ששלקן, מברך בסעיף ד דמברך 'בורא פרי האדמה', (ו) אכן אם נתמעכו על-ידי הבשול, אף שמתחלה נתנו בקדורה שלמים לגמרי, דהינו פשהם בקלפתן, מפל מקום מברך 'בורא מיני מזונות', פיון שנתמעכו פה"א: (ד) או קתשן. ורצה לומר,

שער הציון

דלברכה 'בורא נפשות רבות' אין צריך שעור, דהלא התוספות והרמב"ם והרשב"א פליגי עלה, וכן סתם השלקן צריך בפשיטתו לקמן בסימן רי, עין שם, אם-כן זה לא נחשב לספק קלל ונשאר רק ספק אחר⁷: (ב) טה. ואפלו למאן דאמר דברבית מעין שלש הוא דבר-תורה [עין בסוף סימן רט בטור ובית-יוסף⁸], אפשר דמן התורה די ברבית אחת לשבעת המינים הוין מפת, ומתוך חשיבותן קבעו להם מעין שלש [פמ"ג]: (ג) דאלו לדבש היוצא מתמרים מברך בסימן רב סעיף ח דמברך 'שהפלו', ומילא לאחריה הוא 'בורא נפשות': (ג) פרי-מגדים: (ד) בית-דוד ויראפרים ומאמר-מנדכי וכן כתב הר"א, וכלשון הרמב"ם שממנו העתיק המחבר לשונו: (ה) גמרא מוצר קטן י"ג עמוד ב: (ו) מגד-אברהם ובלש, וכן משמע בפרי-מגדים דנקט פן לדינא: (ז) טגד-אברהם ממשפעת הרמב"ם: (ח) כן הוכיחו מהלמ"ד רבנו יונה, עין שם, ועין בפרי-מגדים שנסאר בפסק בדיון זה: (ט) דכתשן מקרי על-ידי שהוסר הקלפה לבר, וקמו שפכת הפגון-אברהם. ודע דמלשון הפרי-מגדים משמע דמצד לדקא דההוסר הקלפה לבר ולא נדבק פלל יש לספק אם לברך 'בורא מיני מזונות' או 'בורא פרי האדמה', אכל אם נדבק קצת יש לברך 'בורא מיני מזונות': (י) מגד-אברהם ואלה רבה: (יא) ושק"א: (יב) תוספות. ולענין דבפ"ה מה שכתב הט"ז בסוף סעיף-קטן ג דאם נותן למאכל חשיב כמו לטעם [אף דראיתו מדבש אינה נאכרתה, דגם שם נתן הקמח להטעים ולהכשיר התבשיל, כמו שכתב הרשב"א] הוא נכלל במה שכתבו התוספות 'לסעד הלב': (יג) גמרא. והנה השמטתי דברי הט"ז מה שכתב לענין לעק"ד, דכבר השיגו עליו הרבה אחרונים גם מה שכתב דאפלו אם החמשת-מינין הוא הרב, פיון שבה לדבק הוא בכל, השמטתי, דאינו ברורה דיש אחרונים מפקפקין בה, עין במטה-יהודה ומגן גבורים: גם אינו מצוי שיתנו בו כל-כך קמח ולא יהיה רק לדבק ולא למאכל ופ"א: (יד) אלה רבה, וכן למשב לפה לא פכת הטחבר דבר זה על סעיף ב:

תרגום: 1 כסמת. 2 עונה-עגות. 3 ספר. 4 אינו מה שנקרא 'בסמח' בזמננו. 5 תירס. 6 גריסים. 7 שעורים שלמים. 8 שבלת-שועל.

הלכות פְּרֵכַת הַפְּרוֹת סִימָן רח

ביאורים ומוספים

[שעה צ"ס"ק ו]

אם-כן זה לא נקָשָׁב לְסַפֵּק פֶּלֶל וְנִשְׁאָר בַּקֶּסֶף אֶחָד⁽⁹⁾.

9) משמעות דבריו שאם היה נחשב לספק ספיקא היה צריך לברך. אמנם, במשניב לקמן (סי' רטו ס"ק כ) כתב בשם האחרונים שאפילו אם יש ספק ספיקא להצריך ברכה, אף על פי כן ספיקו להקל ולא יברך.

[משנ"ב ס"ק ה]

ומְקַל מְקוֹם הַעוֹלָם לֹא נִקְּוָהוּ בְּיָדוֹ⁽¹⁰⁾.

10) וכן כתב הערוך השלחן (סי"ג) שאנו נדוגים שלא לחתום בשם, ואין לשנות. וכן מובא (דינים והנהגות פי"ז אות ג) שהחזו"א לא היה חותם בשם.

ובענין עניית 'אמן' אחר ברכת 'בורא נפשות', דעת הגר"מ פיינשטיין (שו"ת רבבות אפרים ח"ו סי' כו) שכיון שמעיקר הדין סיוב הברכה היא קודם למילים 'ברוך חי העולמים' אחר המילים 'נפש כל חי' [שהרי בגמ' לא הובא הסיוס, ורק רבנו יונה כתב שיש לומר כן לכתחילה כדי לצאת דעת הירושלמי שסיים 'ברוך אתה ה' חי השלמים], לכן נכון לומר 'ברוך חי העולמים' במהירות, כדי שהאמן שיענו יהיה בתוך כדי דיבור ל'נפש כל חי'. והגר"מ פיינשטיין עצמו נהג (שם) לענות אמן לאחר 'נפש כל חי'.

ולענין עניית אמן אחר המברך ברכה זו בשם, כתב בבית"ל לקמן (סי' רטו ס"ד ד"ה ואסור) שאף שמן הדין אינו מחוייב לענות, שספק אמן לקולא, מ"מ אם עונה אין בזה איסור של עניית אמן על ברכה שאינה צריכה, מאחר שאותה דעה לא נרחתה לגמרי מן הפוסקים. וראה מה שכתבנו שם.

סימן רח

דין פְּרֵכַת מַעֲיֵן שֶׁלֶשׁ אַחַר חֲמִשָּׁת מִינֵי פְּרוֹת [חֲמִשָּׁת מִינֵי דָגָן]

[שעה צ"ס"ק א]

וְאִפְלוּ לְמֵאָה דָּמִיר דְּפְּרֵכַת מַעֲיֵן שֶׁלֶשׁ הוּא דְּכִרְתוּנָה [עַן בְּסוּף סִימָן רט בְּטוֹר וּבִית־יוֹסֵף⁽¹⁾].

1) וצדדי המחלוקת בענין זה, הובאו במשניב שם (ס"ק י), וכתב (שם) שהאחרונים חששו לדעות שחיובה מדאורייתא. והחזו"א (אר"ח סי' לד ס"ק א) נקט שהעיקר כדעות שחיובה מדרבנן (שונה הלכות שם ס"א).

[משנ"ב ס"ק ב]

אָבֵל מַה שֶׁאֵינוּ קוֹרְיִין טַאטַאקְרָא⁽²⁾.

2) ובזהווי מין זה, כתב בשו"ת אגרות משה (יו"ד ח"ב סי' כה) שהוא מה שנקרא אצלנו כוסמת, ובלע"ז הוא נקרא קאשע, ואינו כוסמין של המקרא אלא הוא מין קטנית.

[משנ"ב ס"ק ז]

רַק שֶׁהִסִּיר קְלִפְתָּיו⁽³⁾.

3) ולגבי ברכת סובין [העשויים מקליפות של חמשת מיני דגן]. ראה מה שכתבנו לעיל סי' רד ס"ק יג.

[משנ"ב ס"ק ו]

מְקַרְי כְּשֶׁפָּתַח מִצֵּף וְנִתְּפַק לְפָנָיו⁽⁴⁾ וכו', אָבֵל אִם נִדְּבָקוּ עַל־יְדֵי הַבְּשׂוּל מְבָרְךָ 'בּוֹרָא מִינֵי מְזוּנוֹת'⁽⁵⁾.

4) ולגבי האוכל פתיחים של חמשת מיני דגן [דגני בוקר] עם חלב,

כתב בשו"ת אגרות משה (אר"ח ח"ד סי' מג), שאם מוסיף חלב רק להטעמת אכילת הדייסה או כדי שיהיה נוח לאוכלם, הרי זה טפל לדגן, אך אם מוסיף חלב הרבה יותר מהצורך לאכילת הדגן, הרי זה נחשב בשתייה ממש, וצריך לברך גם על החלב, ואפילו אם אינו צמא, כיון שעל כל פנים נהנה מהחלב מצד עצמו.

5) ואף אם נדבקו בלא שהוסרה קליפתם [מחמת הסדקים שנוצרו על ידי הבישול], כתב בשו"ת אגרות משה (שם סי' מה) שברכתם 'בורא מיני מזונות'.

[משנ"ב ס"ק ז]

הַטַּעַם: פִּינֵן דְּהוּא פָּא לְהַטְעִים וְלְהַקְשִׁיר אֶת הַתְּפָשִׁיל. וְהוּא מְחַמְשָׁת הַמִּינֵין דְּתַשְׁבִּיב⁽⁶⁾.

6) אבל בשאר מינים, כתב לעיל (סי' רד ס"ק נו) ולקמן (סי' ריב ס"ק א) שהולכים אחר הרוב.

[משנ"ב שם]

הוּא הַעֲקָרָא⁽⁷⁾.

7) ולענין דגים טחונים שנתנים בהם לחם או קמח [אפילטע פיש], הוא הדין קציצות בשח, כתב בשו"ת אבני נזר (אר"ח סי' לח) שאם נותנים בהם קמח רק כדי לנפח ולרכך את הדגים הרי זה נחשב כניתן לדבק ויש לברך 'שהכל', וכן כתב בשו"ת מהרש"ג (ח"ב סי' לב) שאף שאם נתנים בהם קמח או פירודי לחם כדי לשבוע יותר יש לברך עליהם 'בורא מיני מזונות', מ"מ בסתמא יש לברך 'שהכל', לפי שרוב בני אדם נותנים בהם קמח רק כדי לדבק או לעבות ולנפח את הדגים. וכן כתב בשו"ת באר משה (ח"ה סי' סב), וכן דעת הגר"שז' אויערבך (ספר ברכת הנהנין עמ' קמד) שברכתם 'שהכל' כיון שעיקר הכוונה היא לדגים ולא להרבות במאכל. ובשם החזו"א הובא (זיו הים עמ' שמג, קובץ זכרון מרדכי עמ' יז, חוט שני ברכות עמ' רה-ח) שיש לברך 'שהכל', משום שסוף סוף למעשה הוא רג [וראה ארחות רבנו (ח"א עמ' פח) שיש בוח עדויות סותרות בשם החזו"א], וביאר דבריו הגר"שז' אלישיב (שעורי ברכות עמ' חכב) שבני אדם רואים את עיקר חשיבות המאכל בדג ולא בקמח. וכן כתב בתשובות והנהגות (ח"א סי' קפא) שברכתם 'שהכל' מפני שהם נחשבים ונאכלים וניכרים כדג, ולא כמוני מזונות הנאכלים להשיבע. והגר"שז' קרליץ (שם) ביאר עוד, שכיון שאין נותנים בהם את הקמח כדי לשבוע, אלא כדי שיספיק הרג להרבה אנשים, אין לקמח חשיבות לברך עליו 'בורא מיני מזונות'.

והבשיל של עוף או דג העטוף במיני מזונות [שניצל], כתב בשו"ת אור לציון (ח"ב פי"ד תשובה יט) שרק אם נותן את הפירורים כדי שלא ידבק השניצל למחבת בשעת הטיגון מברך 'שהכל', אבל אם נותנם כדי לתת טעם, מברך עליהם 'בורא מיני מזונות'. וכן דעת הגר"שז' אויערבך (ברכת הנהנין שם) שאף שהציפוי נותן טעם במאכל, מ"מ כשעיקר מטרתו הוא שהטיגון יהיה טוב יותר ולא יתקשה הפשר, ברכתו 'שהכל'. וכן דעת הגר"שז' קרליץ (חוט שני שם, ובספר ברכות כהלכתן פי"ב הע' טו) שלפי דברי החזו"א הניל, אם נותנים את הפירורים כדי ליפות את העוף או כדי שיהיה מספיק להרבה אנשים, ברכתו 'שהכל', אך אם נותן את פירורי הלחם מהמת שרוצה שיהיה למאכל טעם דגן דוקא [כפי שמצוין], ברכתו 'בורא מיני מזונות'. מאידך, בשו"ת שבת הלוי (ח"ד סי' קסא) כתב לגבי דגים המטוגנים עם קמח מצה וביצים, שברכתם 'שהכל' אף על פי שהפרורים באים ליתן טעם, שמאחר שאינם אלא ציפוי בלבד, מברכים על כל התערובת כברכת העיקר, כמו אגוז המטוגן בדבש שמברכים עליו 'בורא פרי העץ' [כמבואר בשו"ע לעיל סי' המשך במילואים עמוד 45

מילואים הלכות ברכת הפרות סימן רו המשך מעמוד קודם

בדעתו, ואם הביא אינם צריכים לחזור ולברך, ולגבי אדם האיכל בביתו, האם אשתו נחשבת כדעת בעל הבית לענין זה, ראה מה שכתבנו שם ס"ק י.

לברך אלא על הראשון, ובביאור הדבר כתב שם במשנה"ב (ס"ק יז), שכיון שהם קרואים, כשמברכים תחילה דעתם על כל מה שיביאו לפניהם, וגם כשסבורים שלא יביא להם בעל הבית עוד, תלויים הם

הלכות ברכת הפרות סימן רו רו המשך מעמוד קודם

6) ולענין מי שאכל פירות שברכתם 'בורא נפשות' וגם שתה משקה, ורצה לשתות עוד, אך חושש שיעבור זמן יעבור [של ברכה אחרונה] מאכילת הפירות, ראה מה שכתבנו לעיל סי' קפד ס"ק יח.
7) ושיעור 'כדי אכילת פרס', ראה מה שכתבנו לקמן סי' ר"ד ס"ק ב וסי' תריח ס"ק כא.
8) ואם אפשר, כתב הכף החיים (ס"ק ה) שיאכל או ישתה עוד כדי שיתחייב בברכה אחרונה, ויבין לפטור גם את מה שאכל בתחילה, ואם אי אפשר, יתיר את הברכה בלבד.

ברכות ד"ה מ"ש) שדוקא בברכה ראשונה שייך לכוון שהברכה תפטור רק מאכל אחד ולא את השני, אבל בברכה אחרונה אין זה שייך, שאין הדבר תלוי בכונתו, והברכה שבירך פוטרת את הכל, והביאו הכף החיים (ס"ק ז). ובשורת רב פעלים (ארו"ח ח"ב סי' לב) הביא חולקים על זה, וכתב שמי שאכל פרי ושתה מים ובירך 'בורא נפשות' רק על המים, יהזור ויברך על הפרי, שמלבד שלא היתה דעתו על כך, כיון שבירך על הפחות חשוב לא פטר בזה את היותר חשוב.

הלכות ברכת הפרות סימן רח המשך מעמוד 232

הורה (זאת הברכה שם) שיש לברך על הציפוי 'בורא מיני מוונות', ועל העוף 'שהכל'.
ולגבי בוטנים המצופים בקמח [בוטנים אמריקאים], דעת הגר"ש אויערבך (חיכו ממתקים ח"א עמ' צט) שברכתם 'בורא מיני מוונות', כי הציפוי העשוי מקמח נותן בהם טעם טוב. מאידך, בשורת שכט הלוי (ח"ד סי' כד) כתב, שכיון שהדגן עשוי בצורת ציפוי על מאכל אחר, הפרי הוא העיקר, ודעת הגר"ש אלישיב (אבני ישפה ח"ד סי' ל) שאם הקמח נותן את עיקר הטעם [מחמת הקמח, ולא מחמת המלח שבציפוי], ברכתם 'בורא מיני מוונות', אבל אם אינו בא אלא לתוספת טעם, הבוטנים הם העיקר, ויש לברך עליהם 'בורא פרי האדמה' [וכן מסביר בפתח הדביר (שם), ובניל]. וכעין זה הורה הגר"ש קרליץ (חוט שני שב) שאם הבוטנים מצופים במעט קמח, מסתבר שהבוטנים הם העיקר והקמח טפל, שעיקר הכוונה לאכול את הבוטנים, ואין מצפים אותם בדגן אלא לשם היופי, אולם אם מצפים אותם בדרבה קמה, כיון שהכוונה היא לאכול את הדגן עם הבוטנים, יש לברך עליהם 'בורא מיני מוונות'.

רב סייג], והוסיף הגר"ש וואינר (שער הברכה פ"ג הע' 741) שאף אם הציפוי עבה ונותן טעם חשוב, ברכתו 'שהכל', שאין אומרים 'כל שיש בו מין דגן אינו בטל' באופן שהדגן טפל בעצב ולא היה נאכל בלא העיקר, ואמר שהמברכים 'בורא מיני מוונות' על הציפוי נכנסים בחשב ברכה לבטלה. וכן דעת הגר"י קמינצקי (שורת רבבות אפרים ח"ג סי' קכב) שברכתו 'שהכל' משוב שהציפוי טפל. [וכסברא זו כתב הפתח הדביר (טוק סעיף זה), שעל דגים מצופים בקמח מברכים 'שהכל' אף כשנותנים את הקמח לטעם, מפני שהדגן שלם ועומד בעינו, והקמח אינו בא אלא לשמשו, ואם כן אין לחוש לטעם המועט שהקמח מוסיף, ויש לברך 'שהכל', אכן אין מביאר בדבריו על איזה גדול דג ושיעור קמה מדובר, וראה להלן]. ודעת הנר"מ פיינשטיין (שורת רבבות אפרים שם) שאם נותנים את הפירות כדי להיטיב את הטיגון, או כתבלין בעלמא, יש לברך עליו 'שהכל', אך כשנותנים אותם לטעם חשוב [כגון שעושים מהם שכבה עבה] יש לברך עליהם 'בורא מיני מוונות'.

וממתקים שמעורבים בהם מיני דגן, הורה הגר"ש קרליץ (שם) שאם נותנים בהם את הדגן רק כדי שיהיו יותר קשוחים או פריכים, אך אין ענין לתת עליהם שם אחר של ממתקים המבוטנים על דגן, אין להם חשיבות של דגן, ויש לברך עליהם 'שהכל' [וראה ערוך השלחן סי' א]. אך אם הכוונה בנתינת מיני הדגן היא גם להרגיש את הטעם של הדגן, או כדי לשבוע ממנו קצת, ברכתם 'בורא מיני מוונות' אף שמיני הדגן הם מיעוט.
וכשהטבח או עושה התבשיל נותן את מיני הדגן בתערובת כדי לדבק, ואילו האוכל נהנה מטעמם, הורה הגר"ש קרליץ (שם הע' רנו) שמסתבר שהולכים בדין זה אחר מי שהכין את התבשיל, או האחראי על הבישול, או המפעל המייצר, שהם הקובעים האם זה ניתן לדבק או ליתן טעם, משום שהאוכלים סומכים על אלו המכינים את המאכלים.

דעת הגר"ש אלישיב (שיעורי ברכות שם, פסקי הגר"ש עמ' צא, ושמע משה ח"א עמ' פב, זאת הברכה פ"ב עמ' 110) שלמעשה ברכתו 'שהכל', שאף שהמעטה החיצוני ניתן לטעם, מ"מ אצל בני אדם נחשב שניצל בעיקר כעוף, והציפוי אינו אלא כתבלין וטפל לחלק הפנימי [וכעין סברת החו"א הנ"ל], והוסיף, שירא שמים יברך קודם על מין 'מוונות' ומין 'שהכל' יפטרו, אך אין להפריד קצת מהציפוי מהעוף ולברך על כל אחד בנפרד, מחשש ברכה שאינה צריכה, ומ"מ כשהמעטה עבה ואינו נעשה רק כתבלין, הורה (וישמע משה שם, וזאת הברכה שב עמ' 111) שברכתו 'בורא מיני מוונות' [ובספר פתחי הלכה (פ"ז הע' 44) כתב בשמו שיש לברך על שניצל 'בורא מיני מוונות', ובספר ברכת הנהנין (פ"ד עמ' קל) כתב בשמו שיש לברך על המעטה 'בורא מיני מוונות' ועל העוף 'שהכל']. וכן דעת הגר"ח שיינברג (חדושי בתרא סי' רב ס"ק ד) שברכתו 'שהכל', אך אם המעטה עב

